

2014. gadā Dabas aizsardzības pārvaldes vadībā tika uzsākts "LIFE+" programmas projekts "Ekosistēmu un to sniegto pakalpojumu novērtējuma pieejas pielietojums dabas daudzveidības aizsardzībā un pārvaldībā" ("LIFE Ekosistēmu pakalpojumi"; projekta Nr. LIFE13 ENV/LV/000839), kura mērķis ir skaidrot dabas kapitāla un tā ilgtspējīgas apsaimniekošanas nozīmi lēmumu pieņēmējiem. Projekta laikā divās piekrastes pilotteritorijās (Saulkrastos un Jaunķemeros) tika veikta ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanas metodikas aprobācija. Pētījums ietvēra ekosistēmu pakalpojumu biofizikālo novērtēšanu un kartēšanu, izmantojot novērtējuma matricas (*spread-sheet*) metodi un iesaistot dažādu ar ekosistēmu pakalpojumu nodrošinājumu saistītu nozaru ekspertus.

Arī šajā gadījumā iesākumā tika sagatavota pētījuma mērķim un pilotteritorijām atbilstoša zemes segumu veidu tipoloģija un abu pilotteritoriju pamatkartes. Pamatkartes izveidei un ekosistēmu pakalpojuma novērtējumam izmantotie telpiskie dati ietvēra biotopu izplatības karti, ortofotokarti, topogrāfisko karti un meža nogabalu karti, Saulkrastu novada un Jūrmalas pilsētas teritorijas plānojumus, kā arī LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātes Jūras krastu laboratorijas datus (2010.–2015. g.). Balstoties uz šiem datu slāņiem, tika sagatavota pētījuma mērķim atbilstoša zemes seguma veidu tipoloģija, kas ietvēra smilšainās pludmales, embrionālās kāpas, priekškāpas, mežainās piejūras kāpas (tās tika iedalītas sīkāk atkarībā no mežaudžu vecuma), dabiskos upju posmus, kā arī ar apbūvi saistītās zemes seguma kategorijas.

Izmantojot kopējo starptautisko ekosistēmu pakalpojumu klasifikāciju (CICES), tika izvēlēti pētījumā iekļaujамie ekosistēmu pakalpojumu veidi, kuru novērtēšanai bija pietiekamas zināšanas vai dati. Kopumā abās pētījuma teritorijās atbilstoši CICES klasifikācijai tika novērtēti 5 apgādes pakalpojumi, 13 vidi regulējošie un uzturošie pakalpojumi un 5 kultūras pakalpojumi.

Ekosistēmas pakalpojumu nodrošinājuma potenciāls katrā no zemes seguma veidiem tika novērtēts salīdzinošā skalā no 0 līdz 5. Katra ekosistēmas pakalpojuma indikatoru un novērtējuma skalu izstrādāja atbilstošās jomas speciālists, apkopojot datus un informāciju par iespējamām indikatoru vērtībām Latvijas ekosistēmās un pilotteritorijās, kā arī dokumentējot indikatora izstrādi un novērtējuma rezultātus atsevišķās indikatoru datu lapās. 5 punktu skalas maksimālo vērtību robežas tika noteiktas, ņemot vērā iespējamo pakalpojuma nodrošinājumu visas Latvijas piekrastes mērogā. Līdz ar to projekts nodrošina iespēju veikt atkārtotu ekosistēmu pakalpojumu novērtēšanu pēc izstrādātā indikatora un skalas arī citās Latvijas piekrastes daļās, kur sastopami attiecīgie biotopi.

Iegūtie vērtējumi tika apkopoti matricā un izmantoti, lai sagatavotu atsevišķu ekosistēmu pakalpojumu karti, kā arī integrētu novērtējuma karti, kas atspoguļoja kopējo ekosistēmu pakalpojumu vērtību katrā zemes lietojuma kategorijā (t.i., teorētiski maksimālā vērtība apgādes, vidi regulējošo un kultūras pakalpojumu vidējo vērtību summai var būt 15 (5 + 5 + 5)).

249. att. Piekrastes ekosistēmu pakalpojumu kartēšana "LIFE Ekosistēmu pakalpojumi" projektā – integrētā novērtējuma karte Jaunķemeri pilotteritorijai.

Augstākā ekosistēmu pakalpojumu kopējā vērtība tika konstatēta mežainajās piejūras kāpās un vecos vai dabiskos boreālajos mežos, kurus veido pieaugušas vai pāraugušas audzes. Tomēr, arī izmantojot šādu pieeju, ir jāņem vērā, ka integrētais vērtējums būs atkarīgs no tā, kādi indikatori ir izvēlēti ekosistēmu pakalpojumu novērtējumam.